

gar, att vandraren på detsamma lätt förvillas. Också förefalla för icke-filologen dessa bokstafsförändringar och utbyten så mångfaldiga, att öfvergången genom dem till ordlikheten är nära nog obegränsad.

Serdeles intressant är, hvad Förf. anför om språkbildningen i allmähets hos vilda folk, om den lätthet, hvarmed en ny språkdialekt bildas inom den inskränkta kretsen af några familjer. Hos ett i någon mon civiliseradt folk, med skriftspråk och mera utvecklade samhällsförhållanden, bevakas språket och dess rykt såsom en allmän angelägenhet. I det ociviliserade tillståndet skingrar sig stammen i familjer, som lefva utan stor beröring med hvarandra, och nya familjer uppstå och sprida sig. Det står dem alla fritt att förändra och utbilda språket efter lynne och behof. Individerna förstås lätt af sina närmaste, familjen af andra samboende familjer. Ingen känner något behof, att göra sig förstådd i vidsträcktare kretsar. Så förklarar Förf. uppkomsten af de skilda språken hos de talrika Nordamerikanska stammarna. De äro alla blott jägare, lefva derföre vidt spridda från hvarandra. Nomadlivet, renskötelsen, hos de nordasiatiska folken, medför redan bestämdare vistelseorter och större sammanhållning. Dessutom har i Asien det Ryska väldet tvungit de förut fientliga stammarna till fredlig sammanlefnad, något som i afseende å Nordamerikas Indianer icke kunnat åstadkommas – och som kolonisterna derstädes af beräkning icke ens sökt åstadkomma; ty det har aldrig varit dem emot, att de vilda stammarna förgjort hvarandra.

Intressant är också, hvad Förf. anför om öfverensstämmelser i åsigt, i bruk, seder och samfundsinriktning mellan Nordasiens folk och infödingarne i Amerika.

Den åsigt han grundar på dessa undersökningar är den redan tidigare af andra yttrade, ehuru mindre bevisade, att Nordamerika blifvit befolkadt från Asien synnerligast öfver Aleutiska öarne. Sina åsigt och isynnerhet den filologiska delen af bevisningen har Förf. utfört äfven i flera afhandlingar i Engelska tidskrifter.

J. V. S.

27 FÖRKLARING TILL BLADETS LÄSARE.

Litteraturblad n:o 9, september 1857

Vi tvingas att besvara läsaren med framläggandet af akterna i vår polemik mot Suometar.

Med andledning af en uppsats i Suomi, årgången 1857, som i detta blads Juni häfte anmäldes, anmärkte vi i en not mot tidningen Suometar, att den »yttrar sig med mycken spottskhet öfver deras okunnighet, som förmäna, att omvändelseverket i Finland bedrifvits med eld och svärd. Suometar besluter helt enkelt, att detta är osant, och att omvändelsen skett endast genom lära och predikan.» Dessa voro våra ord.

Det är en enkel sak, att vi vid deras nedskrifvande icke hade Suometars hithörande artikel för ögonen. Vi hade sett omvändelsen med eld och svärd i bladet högfärdigt förnekas. Säker, att af sitt minne häri icke bedragas, kunde undertecknad lika litet, som någon annan förnuftig människa förstå annat, än att Suometar förnekade all tvungen omvändelse. Ty uttrycket »med eld och svärd» är, som hvar man vet, det häfdvunna historiska uttrycket för en religions våldsamma utbredande och hela folks omvändelse med vapenmakt.

I ett svar på åberopade not upplyste Suometar (N:o 38), att dess ord varit: »I de älsta berättelserna finnes icke heller något medhåll för det nutidens mäns sladder¹, att Erik den helige lät döda de Finnar, som icke godvilligt antogo kristendomen»; och vidare: »att det icke finnes någon historisk grund för nutidens mäns berättelser, att Svenskarne skulle velat omvända våra förfäder till Kristendomen med eld och svärd.»

Men Suometar upplyste dertill, att bladet äfven tillagt, att »Finnarne eljest läto döpa sig af fruktans och nödens tvång», på grund hvaraf Suometar förklarade vårt yttrande, att bladet beslutit, »att omvändelsen skett endast genom lära och predikan», för en detsamma pådiktad beskyllning.

Man läser just icke de resonnerande artiklarne i Suometar; och vi hade visst icke genomläsit den artikel, ur hvilken Suometar sjelf citerar de anförda orden. Men också om man läser både det ena och andra anförandet, står det påtagligen utom mensklig förmåga, att begripa denna enfald. Ty om hvarken Erik lät döda de Finnar, som icke godvilligt antogo kristendomen, eller Svenskarne ens »skulle velat» omvända Finnarne med eld och svärd, så kan ingen förnuftig människa inse annat, än att Finnarne omvändes blott genom lära och predikan.

Suometar företog sig nu (i samma N:o 38) ytterligare, att bevisa sina satsar, och attesterade genom citat, huru Erik d. Helige bjöd Finnarne anamma kristendomen, men då de detta icke gjorde, anföll och slog dem².

Detta utgör nu ett bevis derpå, huru det är ett sladder, »att Erik d. H. lät döda de Finnar, som icke godvilligt antogo kristendomen!» Suometar understryker väl icke anförda del af citationen, utan fortsättningen deraf, den del af den gamla berättelsen, der det säges, att Erik derefter gaf de öfverblifna³ fred, lät predika för dem och döpa dem. Men detta är ganska likgiltigt; ty faktum, att omvändelsen bedrefs med härsmakt, är afgjord sak, ehuru Suometar förnekar detsamma, för att likväl antaga dess verkningar, fruktans och nödens tvång hos de besegrade. För den bildade läsaren bevisar detta resonnement endast en tankens oförmåga. För Suometars publik torde det positiva förnekandet af faktum nog bibehålla sin fulla giltighet.

I vårt svar till Suometars senare anföranden (Litterat. Bl. N:o 8) lade vi dock alls ingen vikt på förnekningen, då det visat sig, att Suometars resonnement häri var rena enfalden, ehuru vi måste finna det lika löjligt som enfaldigt. Bladet hade nemligen vidare utfört tesen om omvändelsen af »fruktans och nödens tvång» och grundligen bevisat, att omvändelsen skedde »pelon kautta ja tappion täytymyksestä». Då vi nu för våra läsare omnämnde äfven Suometars citat om Erik's predikan för de öfverlevande och Suometars ord, att omvändelsen skett »tappiosta» och »pelosta», ansågo vi oss hafva gjort allt, som behöfdes, för återttagandet af vår konklusion i Juni häftet, att Suometars yrkande skulle varit, att omvändelsen skett endast genom lära och predikan. Suometars mening, att fruktan verkat omvändelsen, utlade vi ju uttryckligen för läsaren. Men det är visst sannt, att vi funno denna mening löjlig; ty då den hålles mot förnekandet af, att omvändelsen

¹ »jaarituksia».

² Suometar citerar ur *Scriptt. rer. Suec. medii Ævi* följande Svenska text: »tå bad Sancte Erich ty folkena annamma Christna troo, och binda fridh medh honom, och när the intet therä annamma ville, tå stridde han ofta opå them och öfvervan medh svärd» o. s. v.

³ »Sedan stempde Sancte Erich för sikh thett folk som oslagett blef i Landet» o. s. v.

skedde med eld och svärd, så innebär den endast, att icke de dödade, utan de öfverlevande och fruktande blefvo kristna. I denna stund kunna vi icke finna, att Suometars ord kunna hafva någon annan mening. Det är vår goda rätt, att anse denna klyftighet för enfaldig och löjlig.

Något uppsåt, att vidhålla vår anförda slutsats, att Suometar uttryckligen yrkat, att omvändelsen skett endast genom predikan och lära, kan blott lågsinnet finna i vårt svar (i N:o 8).

10 Orden derstädes: »vi nyttjade uttrycket med eld och svärd» kan ingen läsare fatta annorlunda, än som ett loyalt medgifvande, att vi icke sagt endast »påtvingad» (se N:o 8 pag. 256-II raden förut) utan »med eld och svärd».

Då vi en annan fråga citerande Suometars ord, läto trycka en del med kursiv stil, för att utmärka den, tillade vi i en not (pag. 256-III) »*Af Red. understruket.*» Hvem vet icke, att i ett periodiskt blad med *Red.* betecknas bladets egen redaktion, att vi således tillkännagåfvo, att orden af oss blifvit understrukna¹. Suometar tager detta, som om vi med *Red.* skulle utmärkt Suometars redaktion. Vanligt vett angående de vanligaste saker och ting borde man väl äfven hos den redaktionen kunna förutsätta.

20 Att anmärkningarna mot Suometar icke haft sin rot i småaktig anmärkningslust, än mindre äro rigtade mot bladet, behöfva vi ej försäkra. Det är nationel sjelfkänsla och ett värdigt uttryck för densamma vi äfven hos det bladet saknat. Vi tvekade, att ens försvenska dess ord. Endast Suometars eget förfarande, som gaf vår anmärkning en falsk färg och derigenom satte äfven Svenska Tidningen i rörelse, föranledde oss dertill.

Det ursinniga och lågsinnade utfall, hvaråt Suometar² senare hän-
30 gifvit sig, anse vi oss berättigade att möta med – tystnad.

J. V. S.

28 OM FAKULTETS- OCH DE S. K. NATIONSFÖR- BINDELSENA VID UNIVERSITETET.

Litteraturblad n:o 10, oktober 1857

40 Detta ämne, hoppas vi, har den vigt för ett stort flertal af bladets läsare, att en korrt framställning angående detsamma redan för frågans skuld skall finna deltagande.

Universitetet står genom sin natur i en från samhällsförvaltningen och från de dagliga samhällssträfvandena isolerad ställning. Såsom vetenskaplig institution kräfver universitetsinrättningen den frihet i forskning och meddelande, hvarförutan ingen vetenskap kan finnas. Såsom undervisningsanstalt kan det fylla sin bestämelse endast genom omedelbart användande af denna frihet. Dess direkta verksamhet såsom undervisningsanstalt sträcker sig också icke utom inrättningen. Med rätta har derföre ett universitet, inom en viss latitud, rättighet att sjelfständigt ordna sina angelägenheter. Principenligt borde en
50 sådan frihet tillkomma alla läroanstalter. Ty den absoluta enformighe-

¹ Vi hade haft skäl, att der understryka ett par ord till, orden »eviga välgörare», hvilka ur nationel synpunkt äro lika litet värdiga, som det öfriga ur det personliga tänkesättets.

² Suometar N:o 44.